Nyolczadik évfolyam. 18-ik szám. Kolozsvártt, 1878. kedd január 22.

# KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Volgler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest zervitatér 5. sz.

Nyiltéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

## Miletics elitéltetése.

A budapesti kir. törvényszék büntető osztálya jan. 18-án mondá ki Miletics felett az itéletet, mely öt évi börtönre szól a vizsgálati fogságban töltött idő beszámitásával.

Ugy a tárgyalás folyamán, mint az itélethez csatolt indokokból minden ember, ha teljesen félre tesz is minden nemzetiségi és fajgyülöletet, minden elfogultságot az omladina agitatora iránt, lehetetlen, hogy meg nem győződött volna Miletics vétkességéről. Kétségtelen, hogy Miletics az állam integritásával ellenkező terveken dolgozott s hogy azokat meg nem valósithatá, az nem rajta mult. Lázadást akart előidézni, magyar területrészeket Szerbiához csatolni Milán szerb király alatt s nem csak akart titkon, bensőleg, mert csupán benső aspiratiókért nem lett volna biróság elébe állitható, de nyilvánitotta is ebbeli szándékát, nem csak, de ageuseivel dolgoztatott is ez érdekben. A conspiratió szálai az ő kezeibe futottak össze.

Mileticset ily tettekért elitélte volna a világon minden biró, ki az illető államnak hüséget esküdött s ki törvényt és hitet meg akar tartani. A felforgatókat, az állam biztonsága és épsége ellen törőket elitélik s elitélnék még oly jeles védelem után is, mint a minőben Polit Mileticset részesité. Elitélnék oly eklatáns bizonyitékok mellett, mint a minők Miletics ellen felhozattak. Itt tehát magyar erőszakoskodásról, fajgyülöletről szó sem lehet. És ha lehet valamely kifogást tenni az itélet ellen, legfölebb csak az, hogy aránytalanul szelid és elnéző.

Miletics hivatkozhatik istenre, hogy ő ártatlan. Igen, a maga szempontjából, mert ő azt, mit tett, nem hogy büntetendő cselekménynek, de söt erénynek, érdemnek tartja. Az omladina kátéjában benne van mindazon magyar területrészek elszakitása, melyek nevei a Miletics-féle érmeken diszelegnek. És Miletics főkolomposa az omladinának.

Mily jellemző és tanulságos, hogy Mileticset épen az a Polit akará tisztára mosni, ki a moszkvai „ethnographiai kiállitáson“ oly kiváló szerepet játszott. Mi természetesebb, hogy Polit sem tartja büntetendőnek Mileticset azokért, miket elkövetett?

De a moszkvai conspiratió eltörpül a mellett, melyet Miletics szervezett.

Általában e pör egy heti tárgyalása igen szomoru világitásba helyezte hazánk déli vidékeit. Föllebbent a fátyol s láttuk, hogy Miletics és társai Dél-Magyarországot robbanó aknává alakitották, melynek felrobbanásához már csak igen kevés kellett.

És ártatlannak meri mondani magát Miletics, ki maga nyiltan bevallá a törvényszék előtt, hogy Milánnál Belgrádban azért tett látogatást, mert „el akarta oszlatni annak aggályait az ő (Miletics) antidynasztikus törekvései iránt.“ Ha Miletics hű magyar állampolgár s hü alattvalója a magyar királynak, nem sokat törődött volna azzal, hogy mit tart róla és mit nem Milán, egy idegen uralkodó s nem sietett volna Belgrádban dokumentálni Milán iránti hű ragaszkodását, loyalitását és dynasztikus érzelmeit.

Tanulság legyen e pör és Miletics szereplése arra nézve, hogy a magyar kormány kiváló gondot forditson a haza déli vidékeire s részünkről az egyedüli, a mit tanácsolhatunk: a „vaskéz“ kormányzata.

De rejlik ebben tanulság Andrássy gróf számára is. Visszahatása ez Oroszország hadi actiójának, melyet monárchiánk oly hallatlan birka-türelemmel nézett végig. Szerbia, a nyomorult kis Szerbia „kutyába sem vette“ Ausztria-Magyarország nagyhatalmát. Belgrádi konzulunkat, Wrede herczeget a szerbek megmacskazenézték; erőszakkal kiszabadíták egy dunai gőzösünkről, a belgrádi kikötőben, az azon szállitott bolgár menekülteket — a belgrádi policzia segédlete mellett. És mindez nem volt elég, de rálőttek a „Maros“ nevü osztrák-magyar hadihajóra, a monitorra, ugy, hogy a golyó szinte Wrede herczeget találta. Hát mikor igy mert henczegni velünk Szerbia, hogy ne hitte volna Miletics elérkezettnek az időt a szerblakta magyar vidékek fellázitására s Szerbiához kapcsolására. Ily reményeket ébresztett a szerb felforgatókban a mi „laisser faire, laisser passer“-keleti politikánk. A horvát tartomány-gyülésben is azt meré száján kiszalasztani egy horvát képviselő, hogy csak kezdjék meg a harczot Magyarország ellen, mert ennek most, mikor az oroszok Drinápoly előtt állanak, sokkal kedvezőbb esélyei vannak, mint máskor!

Az istenért, ne tovább ezen a lejtőn, mert keservesen fogjuk megadni az árát!

Sz. Gy.

---

— Oroszország magatartását egy nagyfontosságu czikkben a következőkben körvonalozza az „Agence Russe“:

Oroszországnak már a háboru kezdetén háromféle érdeket kellett szem előtt tartani: a humanitás és Oroszország érdekeit, melyek első okai voltak a háborunak; a határos államok érdekeit; és végre a többi hatalmak érdekeit, nevezetesen Anglia érdekeit, melyeket e hatalom mindjárt a háboru kezdetén körvonalazott. Oroszország megigérte, hogy respectálni fogja ez érdekeket és respectálja is. Az Indiába vezető ut: a Suez csatorna és Egyptom ma is Anglia kizárólagos befolyása alatt állnak és Oroszország most is, mint azelőtt azon nézetben van, hogy e kérdés Európának fenntartandó s hogy Konstantinápolyt egyik hatalomnak sem szabad birnia.

A szomszédos hatalmak érdekeit, valamint respectálta Oroszország a háboruban, ugy respektálni fogja azokat a békében is, — mint a hogy Ausztria-Magyarország is állhatatosan ellentállt minden belső és külső ingerlésnek.

Az orosz érdekek kezdettől fogva összeköttetésben álltak a humanitárius és bolgár kérdéssel, azok képviselete a konstantinápolyi konferenczia által igazoltatva, Oroszországnak engedtetett át, mert Oroszország egyedül fajrokoni és vallási indokokból határozta el magát, hogy ez ügyért pénzt és vért áldozzon.

Ezután szóban forog még a hadikárpótlás, mely minden győzőt megillet a hozott áldozatokért.

A létrejövendő praeliminaris szerződés egy congressus tanácskozásainak tárgyát képezendi s azután a nemzetközi szerződések közé fog fölvétetni.“

---

— Milán szerb fejedelem a nisi lakókhoz a következő proclamátiót intézte:

„Rabszolgaságtoknak, az igazságtalanság és erőszak uralma alatt szenvedett borzasztó gyötrelmeitek ötszáz éve után hozzátok jövök hős hadseregemmel mint felszabaditótok és hozok nektek sivilisatiót, szabadságot, igazságosságot és biztonságot. Polgárok! Örömmel látom, hogy e pompás országtok népe, mely annyi időn át erőszakkal el volt választva az anyaországtól, még mindig élénken emlékezik azon időre, midőn Szerbiával egyesitve lett és ezért tárt karokkal fogadta hadseregemet, mint várvavárt testvéreket és szabaditókat. A diadal, melyet hadseregem isten segedelmével kivivott, győzelme a rendnek a rendetlenség, a jognak a jogtalanság fölött. Én és büszke népem a czár diadalmas és dicső hadseregével háboruba indultunk, nem azért, hogy bosszut álljunk a sok ideig tartott erőszakosságokért, hanem hogy felszabaditsuk a jogot, mely erőszakos kezekben nyugszik; hogy megmentsük a férfiakat a gyilkosoktól, a nőket a szörnyektől. Polgárok! Ötszáz év után ma büszkén leng a szerb zászló Nis hires várán. E zászló legyen jelvénytek arra, hogy vallásküIönbség nélkül igényetek van oltalmamra. Üdvözöllek benneteket mint az igazságosság képviselője, mint védője a polgári egyenlőségnek az összes hitvallások hivei részére. Egyuttal felhivlak benneteket, hogy engedelmeskedjetek hatóságaim rendeleteinek és járjatok szokott foglalkozástok után! Aláirva IV. Milán Obrenovics.

---

— Az angol parliament két házában megindult a beszéd özön. A kormány tagjai nyilatkozatokat tesznek s előterjesztették a kék könyv okmánygyüjteményét. Van tehát anyag elég, melylyel a közvélemény s az ellenzék foglalkozhatik. Az angol kék könyv érdekes ugyan történeti, de nem annyira politikai szempontból. Egyedüli uj benne az, hogy Oroszország 14-ike óta Bulgáriában, de csak ott fegyvernyugvást engedélyezett. Ezt másfelől még sehonnan sem jelentették.

---

— A „Hon“ római levelezője irja, hogy az olasz képviselőháznak f. hó 16-iki ülésében a magyar képviselőháznak Viktor Emánuel halála fölötti sajnálatnyilvánitása — De Sanctis alelnök ügyetlensége folytán, ki is nem várva be, hogy De Pretis ministerelnök hivatalosan közölte volna a házzal a király elhunytát, jelentette be a magyar képviselőház föntebbi nyilatkozatát — hosszan tartott mormogással fogadtatott, mely azonban egyedül a nevezett alelnök ellen volt intézve, — a képviselők ugyanis minden félreértés elkerülése végett, tömeges aláirással fejezték ki köszönetüket a magyar képviselőház iránt.

---

— Horvát ellenzéki hang. A portorei „Primoracz“ a horvát tartománygyüléshez intézett királyi leirat alkalmából a következőkép ir:

Nem tudjuk, hogy van-e a világon nemzet, mely a horvátnál nagyobb türelemmel viseli el a kínokat, a melyeket neki ezen monarchiában az uralkodó nemzet tekintet nélküli politikája okoz, melyről a történelem talán már nemsokára el fogja mondani, hogy a saját ázsiai elfogultságával rövid idő alatt tönkre tette magát és másokat. Mazuranics ur, ki már öt éve, hogy a báni hivatalt viseli, a legjobban fogja tudni, hogy mily szomoru dolog bánnak lenni akkor, a midőn az ember saját érzelmeit nem követheti, s a midőn nem teljesitheti nemzete azon kivánatait, melyekre fogadást tett, horvát hazafihoz és becsületes emberhez méltóan. Az életben sok ellentétre akadhat az ember, azon ellentét azonban mégis megfoghatatlan, mely Mazuranics bánságának aerája s azon pártnak aegise alatt tapasztalható, melyet még ma is sokan csupa népszokásból nemzeti pártnak keresztelnek. Mi tudjuk — ugymond a kralyeviczai Makanecz féle lap — hogy Horvátországban s a monarchiában, hol a pesti kormány hatalmasainak engedélye nélkül egy levélnek sem szabad megmozdulnia, alá sem irathatik s ki sem adathatik oly ünnepélyes irat, ha azt elébb a magyar kormány jóvá nem hagyta: a szóban forgó iratban azonban a királynak gondolkozására sem akadunk, ki pedig a horvát nemzetet igazán szereti s felvirágzását és elömenetelét a legforróbban ohajtja; nem találjuk Mazuranicsnak gondolatát és véleményét sem, hanem a magyar kormány kezét látjuk abban, mely példátlan gyöngédtelenséggel állja utját a horvát nemzet kivánatainak, a melyekre pedig megesküdött (?) Most hát igen jól tudjuk, hogy mit remélhetünk a magyar kormánytól hazánk összesége nevében, de tudjuk egyuttal azt is, hogy mennyire képes Mazuranics bán a nemzet kivánatainak keresztülvitelére.

Csak nézzünk körül s látni fogjuk mi történik körülöttünk. A népek köröskörül egyesülnek. Ez legyen memento mori azokra nézve is, a kik ez ideig még egyenetlenségben vannak és egymástól elkülönözvék. Még Törökországban is a vérből a szabadság rózsái kelnek ki, s csak mi veszünk el nyomorultul egy népnek dőre uralma alatt, mely azt akarja, hogy a mostani ujkorba elődjének Atillának szokásait átültesse, és magának és nekünk a vész s a gyalázat közös sirját megássa? A Keletről közelgő dübörgés komoly s a szlávságra nézve örvendetes pillanatoknak az előhirnöke; ily pillanatokban vajmi kómikus egy nemzetnek fészkelődése, mely bennünket uralmának brutális erejével fenyeget.

---

— Több „kiváló“ szabadelvü képviselő, mint a „P. Corr.“ hallja, elhatározta: a vám- és kereskedelmi szövetség tárgyalásakor a képviselőházban azt az inditványt tenni, hogy a kiegyezés 10 évre megköttessék ugyan, de olyaténképen, hogy az évről-évre felmondható legyen.

---

## A HÁBORU.

Arménia elfoglalt része számára egy szervezeti javaslatot dolgozott ki a nagyherczeg-helytartó által kiküldött bizottság. Az elfoglalt terület a még el nem foglalt Erzerum, Van és Batum területekkel együtt két kormányzóságra és hat területre osztatnék; és pedig Tsaldir, Baja-

---

## A „KELET“ TÁRCZÁJA.

## A divat és a — férfiak.

(Folytatás.)

Ez ellenvetésekre azonban azt feleljük: igaz, hogy a jelen idő nem üz többé oly nagy fényt, mint a mult; hogy most már főuraink sem vesznek magukra falvakat érő öltönyöket (a minek egyik oka különben abban is rejlik: hogy nem igen van miből vegyenek); hogy őseink meglehetős fényüzők voltak ugyan, de nem voltak divatüzők, mert fényüzés és divatüzés közt óriási a különbség. Aztán azok a régi diszöltönyök nem is ideig-óráig szolgaltak ám, mint mostanság. Még csak nem is egy emberéletre. Szent ereklye, klenodium gyanánt szálltak át azok az örökösökre s az utód igyekezett belénőni elődjének erényeibe és ruháiba.

Aztán volt még egy körülmény, miről elfeledkeznünk nem szabad. Mindenki át volt hatva a nemzeti szellemtől, ez nyilatkozott a magyarnak külső mint belső életében. A nemzeti fény, a a nemzeti hirnév emelése volt mindenben a czél. Becsületet kell szerezni a magyar vitézségnek! — azt megtették a karddal; ki kellett tüntetni a nemzet gazdagságát! — kitüntették fényes öltönyeikkel, de a miket nem a franczia, a német vagy angol talált ki nekünk; meg kellett mutatni a magyar vendégszeretetet? — megmutatták hetedhét országra szóló lakomáikban. Igy még a külsőségeknek is volt valami magasabb, fensőbb czéljok, mely azokat megbocsáthatókká tevé, söt az erény némi látszatával diszitette föl.

Persze, hogy jobb lett volna, ha azt a sok milliót, a mit őseink öltönyeikre és lakomáikra századokon át kiadtak, szépen összegyüjtögették volna s most egy impozáns nemzeti bankot állithatnánk a mi kedves, jó szomszédaink ellenébe, — de hát e felett már késő mindenféle lamentatio.

Hanem annyi mégis bizonyos, hogy a mult időnek még hibáiban, gyarlóságaiban is több hazaszeretet, több erény, több erő és férfiasság, több nemzeti genius nyilatkozott, mint a jelenkor önző, kétes erényeiben.

Nézzük meg csak a mai férfit, azt a férfit, kinek legtöbb gondja, hogy valahogy el ne maradjon a — divattól.

Ismételnünk kell, hogy a „divat“ kifejezés valódi értelmével igen sokan nincsenek tisztában s legtöbbnyire — persze főként a férfiak — hajlandók ezt a fogalmat tökéletesen azonositani a nő-vel, mintha az a hatalom csupán az emberiség szebbik felére nézve lenne igazi magas hatalom.

Annyi tény, hogy az embernek valamiképen kell öltözködnie, miután a paradicsombeli viselet mai napság már rosz vért csinálna még csak egy-egy jámbor operetteben — a modern izlés és müélv ez ujabb termékében — talál pártolásra, nemzeti geniusunk legnagyobb dicsőségére!

Minthogy tehát öltözködni okvetetlenül kell, az is bizonyos, hogy abban a ténykedésben, miszerint az ember lelkének halandó porsátorát különböző kelmékbe burkolni igyekszik, kell lennie valamely szabálynak — ha szellemibb dologról volna szó, irányelv-nek neveznők — melynek tekintetbe vételével állitják elő s viselik a különböző öltönydarabokat.

Ha ezt a szabályt, ezt a módot, mely nélkül a legegyszerübb ruha darab sem készülhet el, divatnak nevezzük, akkor szent igaz, hogy minden ruházkodás egyszersmind divatüzés.

Hanem a divat, az a divat, mely egyik mételye a jelenkor társadalmának, elpusztitója a nemzeti vagyonnak, feldulója a családi békének, ezer meg ezerféle inség, nyomor és bün szülőanyja, megölő betüje a nőiségnek, kigunyolása a férfiasságnak, szóval a divat, a szó valódi, gyülöletesebb értelmében — ez egészen más valami.

A modern divatüzés nem egyéb, mint aggódó és minden áron való figyelembe vétele amaz ingadozásoknak és változásoknak, melyek a ruhadarabok kelméje, szine, szabása, viselési módja tekintetében minduntalan előfordulnak; tetszelgő használata a végtelen sokaságu apró semmiségeknek, melyek gyakran izléstelenek, legtöbbnyire értéktelenek és haszontalanok, s igen sokszor felettébb nevetségesek és botránkoztatók.

Hanem ez a divat kedvelőinek egészen mindegy.

Nincsen oly őrült esztelenség, mit ez egyetlen szó: „divat“ képes nem volna szentesiteni, söt dicsőiteni; nincs olyan áldozat, melyet a fashion világ sokallana a végre, hogy fentarthassa magát az „utolsó divat“ szinvonalán.

Ugyan már hogy is ne követnék a nők azt, a mit valamelyik hiu királyné vagy tetszelgő udvarhölgy, vagy „felkarolt“ Modistin reformáló szelleme föltalált: főleg miután nem minden város Lipcse, hogy ötven márkára büntesse a nyilvános helyen uszályt viselő delnőket! Na hiszen próbálná meg a mi polgármesterünk, ilyen statutumot hozatni a tisztelt communitással!

A mi pedig a „világ urai“-t illeti, hát ők ugyan hogyne találnák rendkivül izlésesnek, csinosnak, kivánatosnak, söt nélkülözhetlennek azt, mit a furfangos divatkereskedő, vagy himeres (!) szabó-müvész (!) természetesen nem önző, hasonleső szándékkal, csupán a csúfnem szépitése érdekében, létrehoz?

Hogyne bilincselné le a szellemes férfit egy szellemdusan szabott ruha-darab?

Ne méltóztassanak mosolyogni, tisztelt uraim és hölgyeim, valóban megtörtént dolog, hogy a napokban egy ismerősöm, a „selyem-gyerekek“ fajtájából, a legmélyebb meggyőződéssel kérdezte tőlem, hogy az ő legujabb salon-kabátjának szabása nem kiválóan szellemdús-e?

Evvel is mindjárt többet tudtam. S azóta — az én jeles ifju ismerősöm kabátja iránti respectusból — nem is merem ezt a jelzőt holmi mihaszna költői vagy müvészi termékre alkalmazni, nehogy a szabás-müvészetet lealázzam vele. Mert hát ezután, ugy látszik: Grebe fog szellemdusan szabni s Jókai méltéket vesz a regényeire s dolgozik megrendelés után!

(Foly. köv.)

---

## BULGÁRIA.

Irta: SZATHMÁRY GYÖRGY.

(Vége.)

Bulgáriát majdnem a közepén a Balkán hegység szeli ketté a Timok-folyótól a Fekete-tengerig. A hegység ez egész vonalát a bolgárok általában Stara Planinának, öreg hegynek nevezik. A Balkán elnevezés török szó, mely egyszerüen hegyet jelent. Az Iszker-folyó a Balkánt nyugoti és keleti részre osztja. A Balkán éjszaki része lejtős és fokozatos fensikokkal nyulik le a Dunáig, mig déli oldala meredek és kopár s Pirottól Mesembriáig hatvan mérföldnyi hosszaságban mintegy fal nyulik el. A Sipka falunál van a Balkán fő szorosa (1446 méter), mely az ez évi háboru véres és gyilkos harczairól lett nevezetessé és mely a Tundsa-völgyből a Jantra völgyébe vezet a Duna jobb partjára. Legmagasabb s egyszersmind legvadabb része a Balkánnak az, mely a Sipkától a szliveni szorosig mintegy tizenöt mérföldre terjed. A többi balkáni szorosok a következők: a Demir-kapu (vaskapu), mely Szlivenből Tirnovóba vezet; továbbá az, mely Szlivenből Kotelbe (törökül: Kazán) vezet; a Mahmud szultán által használható állapotba helyezett ut, mely Komarovkból Sumenbe visz. A Balkán legkeletibb részének a neve Eminé-Balkán, mely a Fekete-tengernél az Eminé-foknál végződik, hol egy hasonnevü város is van a középkori Emmona helyén. Aitosnál a keleti Balkán átjárásai vannak, melyek közül az egyik Bogházderén át Kámcsijáig visz, a másik (Nadir Derbend) Várnába vezet.

Bulgária vizei között a főfolyó a Duna, mely egyszersmind elválasztja Bulgáriát Oláhországtól. A Dunába szakadnak a következő folyók: a Morava, a bolgár Morava, Timok, Topolovicza, Sidból, Iszker, mely Gigen falunál szakad a Dunába, Vid, Oszma, Jantra, Lom, stb. Az aegaei tengerbe szakad, a kisebb folyókat nem is emlitve: a Maricza, a Struma és a Várdár.

Kiegészitésül azokhoz, miket a történet fonalán földrajzi tekintetben elmondánk, szükségesnek látszott még e rövid geographiai áttekintés.

És most befejezésül még egy pár sort az orosz kormányzatról Bulgáriában e háboru folyama alatt.*)

A czár mindjárt a hadjárat kezdetén a bolgárokhoz egy proclamatiót intézett, melyben felszólitja őket, hogy csatlakozzanak az orosz lobogókhoz. „A szerint, a mint az oroszok elő fognak nyomulni Bulgáriában — mondja többi közt a czár proclamatiója — a török kormányzatot egy rends szervezet fogja pótolni“ az az muszka kormányzat. Ugy is tortént. Bulgária polgári kormányzójává Cserkászki herczeg neveztetett ki, a kinek hasonló kormányzására most is keservesen emlékeznek a lengyelek Orosz-Lengyelországban. Hogy minő hivatás tétetest a herczeg feladatává Bulgáriában, az kilátszik a czár következő szavaiból, melyeket Cserkaszkihoz Bukarestben intézett:

„Egy nagy fontosságu kettős feladat bizatott önre: önnek Bulgáriában egy egészen uj alapokra fektetett közigazgatást kell szervezni, más felől pedig egy erkölcsi kapcsot létesiteni e tartomány és Oroszország között.“

*) Revue des deux Mondes. 1877. 22-ik füzet.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

zid, Van, Mus, Erzingan és Karsz kerületekre. Arménia férfi lakossága következőleg oszlik fel nemzetségek szerint: Örmény 180,188: kurd 207,049, török 189,950, kibilbasi 25,098, tatár 2000, és 2075 különböző nemzetiségü hegyi lakos. Az elfoglalt terület lakossága tehát 1.121,498 főre rug. A bizottság megvizsgálva az ország segélyforrásait arra a meggyőződésre jutott, hogy hogy ámbár két hadosztály együtt mintegy 24 ezer főnyi haderővel fog helyőrség gyanánt az elfoglalt területen tartatni, a bevételek még is bőségesen fedezni fogják a kiadásokat. A bizottság a költségen fölül még 3 millió rubelt remél adó gyanánt beszedhetni. Mihály nhg. a bizottság munkálatát elfogadta és szentesité, s hir szerint az február elsején (a régi naptár szerint) már hatályba is fog lépni.

Erzerum elestét bizonyosnak tekintik az orosz főhadiszálláson. A lakosság a feladási felhivásra azt válaszolta ugyan, hogy tartani fogja magát az utolsó falat kenyérig, de ezt csak Izmael Hakki pasa parancsának tekintik. Szökevények Erzerumból mind nagyobb számmal jelentkeznek s ezek kimondása szerint a nyomor a körülzárolt városban már tetőpontra hágott. A 12,000 főnyi lakosság a szó szoros értelmében éhen hal és megfagy, sőt a katonaság helyzete is kétségbeejtő. A nyomor leirhatlan. 60 házat kórházzá kellett átváltoztatni s nappnta több ember hal meg tyhpusban.

**A béke tárgyalások.**

A béke tárgyalások Ternova-Semelibeu megkezdődtek. A porta érdeke azt parancsolja, hogy minden áron békét kössön. A legsulyosabb orosz követelések sem oly veszélyesek ő reá, mint a háboru folytatása. Hadereje nincs; Philippopolis már orosz kézben van. Szuleiman pasa serege el van vágva Drinápolytól, mely város az általános panique folytán sokáig nem tarthatja magát. Igy békét kell kötnie minden áron!

**Adrinápoly kiüritése.**

Miklós nagyherczeg kijelentette volna a török küldöttségnek, miként a fegyverszünetről csak Adrinápolyban akar alkudozni, melyet azért a törökök adjanak át neki azonnal. A küldöttek elfogadták e követelést, s Dsemil pasa azonnal utasitást kapott Adrinápolyból kivonulni.

## Táviratok.

Konstantinápoly, jan. 19. A drinápolyi csapatok visszavonultak Csataldjába (a konstantinápolyi védelmi vonal központja); az oroszok, mint jelentik, ma este fognak bevonulni Drinápolyba.

Szt-Pétervár, jan. 18. (P. C.) Biztos értesülés szerint Oroszország a fegyverszüneti alkudozásokat jelentéktelen formaságokkal addig fogja huzni halasztani, a mig birtokba nem ejtette Erzerumot, Batumot és Drinápolyt, melyek elfoglalása a priori biztositja békefeltételei elfogadását.

Konstantinápoly, jan. 18. A meghatalmazottak Hermanliban találkoznak az orosz katonai kisérettel, mely Miklós nagyherczeg főhadiszállására vezeti őket.

Fuad pasa hadosztálya Filibe táján egyesült Szulejman pasával.

A törökök vasárnap Novi-Bazar közelében megtámadták a podgari szerb erődöket és elüzték a szerbeket; elvesztettek 800 embert.

London, jan. 19. Az „Observer“ értesülése szerint Oroszország közlé Bécsben, hogy el van határozva a végleges békét csak Európa közreműködése mellett kötni meg.

---

A kormányzó herczeg aztán az Oroszországból magával hozott négyszáz orosz hivatalnok segitségével neki is látott a muszka kormányzat életbeléptetésének Bulgária azon négyszöget alkotó terüietén, melynek éjszaki oldala a Duna, déli a Balkán, keleti a Lom-folyó, és nyugoti az Iszker. E területet tartották az oroszok leghuzamosabban megszállva. Cserkaszki herczeg kormányzóságának székhelyéül Tirnovót, az ó bolgár czári várost választotta. Innen sugárzott szét a szegény bolgárokra az uj muszka aera boldogitó hajnala. Cserkaszkinak első teendője az volt, hogy az orosz nyelvet decretálta hivatalos nyelvvé a jelzett területen a közigazgatásban és igazságszolgáltatásban. Alaposan felforgatott mindent, a mit ott talált. A bolgár községekben meghonositotta a muszka községi rendszert; konfiskálta a mecsetek javait, a bolgár papoknak megrendelte, hogy a templomokban a czárért rendesen imádkozzanak; a bolgár exarchát, ki Konstántinápolyban székel, állásától megfosztottnak nyilvánitotta az esetre, ha át nem költözik Tirnovóba: a mohamedán lakosságot számüzte s annak birtokait a bolgár keresztyének között osztotta fel; a bérlőket birtokosokká, a birtokosokat földönfutókká tette. Igy létesitette Cserkaszki Bulgária és Oroszország között az erkölcsi kapcsot a legerkölcstelenebb alapon: a birtokrablás alapján. E muszka reformok minden izökben mutatják az orosz hatalom nivelláló, oroszositó törekvéseit. Ez az, a mit Oroszországban ugy neveznek, hogy „Bulgária felszabaditása a török járom alól“. No de nyugodjunk meg; Ausztria-Magyarország részéről ki vannak adva a jelszavak: hogy Oroszországnak semmi véglegest Bulgáriában alkotni nem szabad, hogy minél több lépést tesznek e téren előre az oroszok, annál többet kell hátra felé tenniök, s hogy egy bolgár falu sorsa fölött sem határozhatnak az osztrák-magyar monarchia beleegyezése nélkül. Majd meglátjuk.

---

Konstantinápoly, jan. 19. A minisztertanács Adrinápoly kiüritését nem katonai, hanem politikai okokból határozta el. — Több nagyhatalom azon nyilatkozata következtében, hogy a keleti viszonyok végleges rendezésében a résztvevést maguknak fentartják, a török küldötteknek az a megbizás adatott, hogy az orosz főhadiszálláson eléjük terjesztendő békepraeliminárékat egyszerüen irják alá. A fegyverszünet megkötésének reményében azon előkészületek, melyek a szultánnak Brussába átköltözésére nézve tétettek, abban hagyattattak. („Pol. Corr.“)

Páris, jan. 19. A „Journal des Debats“ jelenti Bécsből hiteles forrásból, hogy a pétervári kabinet azon nyilatkozatot tette, hogy a mennyire általános európai érdekek és szerződési jogok szóban forognak, Európa közreműködése nélkül nem fog a portával szerződést kötni.

Konstantinápoly, jan. 19. Egy császári iráde minden ottománt zászló alá hí a haza védelmére, mely veszélyben van.

## ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház január 18-iki ülésében Baross Gábor, a vámügyi bizottság előadója benyujtja a bizottság jelentését a hozzá utasitott törvényjavaslatok tárgyában. Mindenekelőtt a bejelentést az osztrák-magyar vámszövetségről szóló törvényjavaslat iránt, melyhez több külön vélemény van mellékelve. — A második javaslat, mely iránt a bizottság a jelentést bemutatja, vonatkozik az általános vámtariffára; a harmadik jelentés vonatkozik a közös részvénytársaságok kölcsönös viszonyára; a negyedik jelentés végre az osztrák-magyar Lloydról szóló törvényjavaslatra vonatkozik.

A tárgyalás módjára nézve mind e javaslatokra nézve szóló az osztály-tárgyalás mellőzését ajánlja, s kéri, hogy az osztrák-magyar vámszövetségről s az általános vámtariffáról szóló javaslat együttesen tüzessék ki tárgyalásra. A többiek egymásután következő sorrendben.

Föltétetvén (külön) a kérdések, a ház mindannyit az osztálytárgyalás mellőztével kivánja tárgyalni. A Lloydról szóló javaslatnál e határozat 89 szóval hozatik 69 ellen.

Ezután Simonyi Ernő azt ellenzi, hogy a vámszerződés s a vámtarifa együttesen tárgyaltassék. Az ügy érdeke követeli ezt, hogy a ház minden javasiat iránt tájékozhassa magát.

Föltétetvén a kérdés, a ház elfogadja, hogy a két javaslat felett az általános vita együtt folyjon.

A sorrendre nézve azt ajánlja elnök, hogy először a vámszövetségről, azután a Lloyd szerződésről szóló javaslat, s végül a részvénytársulatokról szóló javaslat tárgyaltassék. (Elfogadtatik.) Az időre nézve elnök jövő csütörtököt ajánlja.

Simonyi Ernő hétfőhöz egy hétre kivánja a vitát kitüzetni.

Következik a büntető javaslat harmadszor való tárgyalása.

A javaslat felolvastatik s harmadszor is elfogadtatik, s tárgyalás végett a főrendekhez fog átküldetni.

Ülés vége 1 óra után.

A képviselőház január 19-iki ülésében bemutatja elnök a miniszterelnök következő levelét:

Méltóságos elnök ur! Midőn méltóságodat értesiteném, hogy méltóságodnak az olasz képviselői kamara elnökéhez intézett és a magyar képviselőháznak néhai II-ik Viktor Emánuel olasz király ő felsége elhunyta fölötti részvétnyilatkozatát tolmácsoló levelét f. hó 12-én 2845. sz. a. kelt becses átiratában foglalt megkereséséhez képest siettem rendeltetése helyére juttatni, — egyuttal van szerencsém méltóságoddal közölni, hogy b. Haymerle római nagykövetünk távirati jelentése szerint az olasz képviselői kamara elnöksége több képviselő kiséretében nála megjelent, s őt arról értesitette, hogy a magyar képviselőház részvétnyilatkozata az olasz képviselői kamara tudomására hozatott, s hogy a kamara a magyar képviselőház részvétének ezen bizonyitékát mély köszönettel fogadja, mivel azonban forma szerinti határozatot a király eskületétele előtt nem hozhat, fentartja magának, hogy köszönetét később, a kamarai tárgyalások fölvétele után fejezhesse ki.

Fogadja méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. Kelt Bécsben, 1878. jan. 19 án. Tisza, s, k.

Következett ezután a közigazgatási, a naplóbiráló, a számvizsgáló, a VIII-ik biráló és a közlekedésügyi bizottságban egy-egy tag választása.

A képviselők beadják szavazatukat. A választás eredménye a legközelebbi ülésen fog kihirdettetni.

Ezután Perczel Béla igazságügyi miniszter felel Simonyi Ernő interpellációjára a murszombati járásbiróság telekkönyvvel való ellátása tárgyában.

A ház tudomásul veszi a választ.

Ezután Perczel jelenti, hogy Csatár interpellációjára (Csatár nem lévén a házban) máskor fog válaszolni.

Pécsy Tamás közmunka és közlekedési miniszter válaszol Rónay István interpellációjára az iránt, hogy Bácsmegye számára az alföld-fiumei vasut ingyen szállitson követ. Szóló nem tartaná helyesnek, mert az ingyen szállitás költségeit a garantirozó államnak kellene viselnie.

A ház tudomásul veszi a választ. Legközelebbi ülés szerdán d. e. 11 órakor lesz.

## Miletics pöre.

— Az itélet kihirdetése. —

Miletics Szvetozár bünpörében jan. 18-án délelőtt hirdette ki a budapesti kir. törvényszék az itéletet. A törvényszék terme ez alkalommal a szorongásig megtelt hallgatókkal. A vádlott elővezettetvén állva hallgatá végig a fejére hozott itéletet, mely a következőleg hangzik:

Ő felsége a király nevében!

A budapesti kir. törvényszék büntető osztálya felségsértéssel vádolt dr. Miletics Szvetozár bünügyében f. é. jan. hó 8., 9., 10., 11., 12. és 14-ik napjain tartott nyilvános végtárgyalás alapján a vád- és védelem előterjesztése után a következő itéletet hozta:

Fogvalevő dr. Miletics Szvetozár, mosorini születésü, 52 éves gör. nemegyesült, nős, két gyermek atyja, országgyülési képviselő, ügyvéd s lapszerkesztő, sajtóvétségért egy évi fogsággal fenyitve, — az 1715. évi VII. t. cz. alapján felségsértés büntetésben bünösnek kimondatik. Ennek alapján befogatása napjától, azaz 1876. jul. 5-ik napjától számitandó 5 évi börtönbüntetés elszenvedésére itéltetik, — egyuttal az eljárási és élelmezési költségeknek a m. kir. kincstár részére leendő megtérítésében elmarasztaltatik.

Az itélet hiteles alakban a képviselőház elnökségével közlendő.

Indokok.

Rankovics György 1876. évi jul. 25. és 30-án a nagybecskereki k. törvényszéknél önkint vallotta, hogy 1876. évi jun. hó elején dr. Miletics Szvetozár Belgrádban a „Szerb királyhoz“ czimzet vendéglőben a 9. számu szobában Kaszapinovics Szvetiszláv, Vranyesevics István, Popovics Steva, Axentievics M. és Kosztics Lázár jelenlétében egy beszédet tartott, melyet a most nevezettek állva hallgattak. A beszédben előterjesztette Miletics Szvetozár, hogy a Bánság, Bácskában és a volt határőrvidéken 20—30 ezer önkénytes készen áll Szerbiát a török háboruban segiteni, és hogy a végből, miszerint ezen önkénytesek akadálytalanul Szerbiába átvezényeltethessenek, az első ágyuszóra Magyarországon fölkelést kell előidézni. A költségeket, fegyvereket Szerbia fogja adni, — különben szükség esetén az országban is van elég fegyver. — Egyuttal a jelenlevők szivére kötötte, hogy ügynökeik által ez irányban hassanak, mert ha Szerbia győzedelmeskedik, Szerbia segéd-kezet fog nyujtani arra, hogy a magyarkorona területén lakó szerbeket is a mongoloktól és a szerbfalóktól megszabaditsa. Igy lesz lehetséges, hogy a Bánát és Bácska és a Szerémség Szerbiával egyesitve Milán fejedelem alatt egy szerb királysággá alakittassék. Felemlitette továbbá, hogy Magyarország jelzett részein lakó fiatal papok, tanitók, jegyzők és az egész fiatalság azon lesz, miszerint a népet fellázitsák és legnagyobb ellenségektől a magyaroktól megszabaditsák. Megérinti Rankovics György vallomásában, hogy Szerbiában el van terjedve azon hir, hogy Magyarország területén a szerbek közt fog lázadás kiütni és ez minden pillanatban várható és hogy továbbá a Bánát és a Bácska Szerbiával egyesitve, Milán alatt egy szerb királysággá fog alakittatni. A deszéd alkalmával megneveztettek ezon városok is, melyekben a lázadás legelőbb fog kiütni u. m. Mitroviczon, Rumán, Ujvidéken, Vukováron, Eszéken, Nagy-Kikindán, Nagy-Becskereken, Verseczen, Pancsován és Fejértemplomon. Végre fölemliti Rankovics György azt is, hogy minden városban és faluban vannak az omladiának ügynökei, kiknek feladatuk a népet omladina törekvéseinek megnyerni és fölkelésre buzditani.

Dr. Miletics Szvetozár beismeri ugyan, hogy az 1876. évi május hó 25—30 napja közti időközben Belgrágban volt és ugyanakkor a fejedelemnél kihallgattatást is nyert. Tagadja azonban, hogy akkor gyülekezet tartatott és a kérdésre beszéd általa előterjesztetett volna.

Szintugy tagadják a gyülekezet megtörténtét mindazok, kik mint a gyülekezetben résztvett egyének Rankovics György által fölemlittettek, u. m. Dr. Kaszapinovics, Popovics St., Vranyesevics J. Axentievics M. Kosztics Lázár, és Bajsánczky Danilo és Zega Miklós, mely utóbbi két egyén a hallgatósághoz tartozott.

Dr. Kaszapinovics Szvatiszláv és Popovics Sztevára nézve saját beismerésük szerint is béigazolt tény, hogy dr. Miletiesesel egy időben Belgrádban voltak. Vranyesevics István, Axentievics Mark és Kosztics Lázár allenben még azt sem engedik meg, hogy Miletics Szvetozárral egy időben és a jelzett időpontban Belgrádon lettek volna. Ámde Vranyesevics István ez időpontban való hollétét kimutatni nem képes. Axentievics Márk alibije a zágrábi kir. törvényszák 1877. évi 2832. sz. a. kelt átirata szerint, Eszéknek Belgrádhoz való közel fekvésénél fogva megállapitható nem volt.

Dr. Koszties L. hollétére vonatkozólag Belgrád városának praefekturája, 1876. évi okt. 1-én és Cettinye város praefekturája 1876. szept. 30-án kelt bizonylatai igazolják ugyan, hogy dr. Kosztics Lázár 1876. a május 25—30-iki időszakban Belgrádon nem volt, sőt ugyanakkor Cettinyében tartózkodott, de sokat vesztenek ezen bizonylatok bizonyitó erejükből, ha tekintetbe vétetik, hogy az osztrák-magyar belgrádi főügynökség 1877. évi 2761. sz. a. kelt jelentésében kiemeli azt, hogy a szerb fejedelmi rendőrségnél történt tudakozódások és attól nyert értesitések szerint dr. Kosztics Lázár, Vranyesevics, Axentievics és Popovics Szteva nevei 1876. május és junius havában az átkelők jegyzékében elő nem fordulnak, mig ezzel szemben igazolva van, hogy Popovics Szteva saját beismerése szerint a jelzett időben tényleg Belgrádban volt.

(Folyt. köv.)

## A bécsi akad. „magyar olvasó- és társaskör“, hangversenye.

Bécs, 1878. jan. 18.

Tekintetes szerkesztő ur!

A bécsi a. m. olv.- és társaskör által Deák Ferencz szobra javára rendezett hangverseny e hó 11-én a Bösendorfer-féle teremben fényes sikerrel tartatott meg. A hangversenyen, melyről a bécsi lapok igen kedvezően nyilatkoztak, a Bécsben tartózkodó egész magyar aristokratia megjelent és azonfelül az osztrák főnemesség és számos kiváló egyén által volt képviselve.

A jelenvoltak közül a ladies paptronesseken kivül felemlitjük Andrássy Gabriella grófnőt leányaival, Vay Mária, Göcs, Festetich és Brunszvik grófnőket, Pálffy, Wickenburg, Wenckheimés Erdődy comtesseket, gr. Pejacsevich és Babarczy tábornokokat, Hohenlohe herczeget nejével, báró Hoffman minisztert, Wilczek grófot és Hübner bárót.

Az előadott darabok Bécsben ritkán hallható lelkesedés és tetszésben részesültek, különösen a Wickenburg Almásy grófné által énekelt magyar népdalok.

Fölülfizetések tekintélyes számmal történtek: Igy: Desseffy grófné 200 frt, Erdődy Ilona, Nemes Gabriella, Vay Mária, Wenckheim Mária grófnék, Pallavicini Irma őrgrófné, Festetich György 50—50 frt, Andrássy Katalin grófné 44 frt 50 kr, Schey báróné 39 frt 50 kr, Széchenyi Károlina grófné 31 frt, Apponyi Zsófia és Apponyi Paula grófnék 26—26 frt, Apponyi Margit grófné 25 frt, Andreoli, szül. Batthányi grófné 13 frt 50 kr, N. N. 11 frt, Wickenburg Stefanie grófné 7 frt 50 kr, Pallavicini Gabriella grótné 7 frt, báró Hoffman, gróf Pallavicini Sándor és báró Hübner 6 frt 50—6 frt 50, N. N. 5 frt, Festetich Pál gróf 4 frt 50 kr, Komorzynska Laura urhölgy 2 frt, Goesz grófné 1 frt 50 kr.

A hangverseny tiszta jövedelme 1106 frt 64 kr.

## A szász egyetemi közgyülés ülései.

Nagy-Szeben, jan. 19.

A mult deczember hó 27-diki ülésből kiküldött bizottságok három hét alatt annyit mégis dolgoztak, hogy Wächter főispán és szász ispán mára teljes ülést tarthatott.

A m. é. deczember hó 27-diki ülés jegyzőkönyve olvasása és hitelesitése után

Wittstock az oskolai bizottság nevében előadja az egyetem által javadalmazott ipariskolák bizottságai részéről beérkezett jelentéseket: ezekből kitetszik, hogy a szászsebesi ipariskolát Szász-Sebes városa és a hajdani szék két-két száz forinttal, a nagyszebenit a város 1000 frttal, Segesvár város az ottanit 400 frttal és 4 öl fával, Kőhalom mezőváros az ottanit 300 frttal, a medgyesit a város 140, a volt szék 60, a kereskedelmi társulat 60 frttal, Szent-Ágotha az ottanit 1000 frttal, Brassó az ottanit 1800 frttal és fával, Besztercze az ottanit 200 frttal és fával segélyezi; a szászvárosi bizottság még nem terjesztette föl jelentését.

Eddigelé a volt királyföldön szervezett és az egyetem által javadalmazott iparoskolákra való felügyelet az illető szék vagy vidék közgyüléseire volt bizva; a szász egyetemi közgyülés elfogadja saját bizottsága inditványát, hogy az emlitett fölügyelet ezentul az illető megyei közönségre bizandó.

A Molnár István-féle alapitvány, ugy a kincstári kölcsön kezelése körül követendő eljárásra vonatkozólag a közgyülés a központi hivatal inditványait fogadja el.

Nem érdektelen a Molnár István-félé alapitvány eredeti rendeltetése; az alapitvány-levél szerint az alaptőke kamatai oly hivatalnok segélyezésére lettek rendelve, ki ágostai hitvallásu és az erdélyi udvari korlátnokságnál fizetés nélkül (mint tiszteletbeli) van alkalmazásban. Az erdélyi korlátnokság megszünvén, az alapitványból évenként 600 frtnyi segélyt fog huzni ezentul oly tiszteletbeli hivatalnok, ki ágostai hitvallásu és a cs. k. közös, vagy a m. k. ministeriumnál vagy pedig a m. kir. curiánál van alkalmazva. A Molnár-alapitvány tőkéje jelenleg 18,539 frt $10^1/_2$ kr. A pályázati kihirdetés a nagyszebeni két német hirlapban fog megjelenni.

Az egyetemi hivatalszolgák ruházata költségei megállapitása után jegyző olvassa a jegyzéket azon butorokról, melyek a szász ispáni hivatal és a számvevőség megszüntetése következtében eladóvá lettek.

Bruckner Vilmos ügyvéd egyik költségszámlája helybenhagyása és Nagy-Szeben városának a szász nemzet hajdani pecsétje elhelyezése tárgyában fölterjesztett jelentése tudomásul vétele után a közgyülés elfogadja az egyetem részéről fizetendő tőkekamatjövedelem adó elengedése végett a ministeriumhoz felterjesztendő fölirati javaslatot.

A gazdasági oskolák megvizsgálására kiküldött bizottság kimeritő jelentését a közgyülés örvendetes tudomásul veszi.

A medgyesi gazdasági tanintézet gyümölcsössel összekötött kisérleti és minta-szőllőkertre a közgyülés 2401 frtot és 24 krt szavaz meg, elhatározván egyuttal, hogy ezentul maga a medgyesi gazdasági intézet folytassa azon mezei gazdaságot és marhatenyésztést, melyet Saalfeld volt intézeti igazgató ezelőtt saját koczkázatára folytatott.

Még nehány csekély lényegü tárgy ellátása után elnök az ülést bezárván, a jövő ülést f. hó 21-dikére tüzi ki.

## A „Székely-kereszturköri népbank“

*1877-ik évi állapotáról.*

A közgyülés elé terjeszti Kozma Ferencz bank-igazgató 1878. jan. 20.

T. közgyülés! Midőn az egylet lefolyt évi életének főbb mozzanatait kivánom, hivatalosan előterjeszteni, egyszersmind egy futó visszapillantást kell vetnem a népbank multjára általában.

A lefolyt évvel ugyanis egy *félévtized* zárkövét tesszük ma le. És e kitartással annyit már mindenesetre kimutattunk, hogy élni akarunk. Szerény volt nagyon a kezdet s mig a tények hatalmasabban nem kezdettek a mult és azt megelőző évben nyilvánulni, nagy erkölcsi erő kellett, mely czélunk sikerének és életrevalóságának reményében és hitében minket meg- és összetartson.

El is hullottak ez idő alatt sorainkból többen, ki szerencsétlenség, ki gyengeség következtében, de egy kis, erős csapat rendületlenül megállott az első percztől fogva, mely körül évrülévre ujabbak csoportosulván, ma már meglehetős hatalmas phalanxnak érezzük magunkat: küzdeni a tékozlás, nyomor és uzsora ellen.

Hogy egyletünk mennyi jót tett olcsó kölcsönei által fennállása éta, azt tagtársaink maguk tudják legjobban s mutatja némileg azon mult évről birtokában levő 359 darab kötlevél, melyek azt bizonyitják, hogy tagtársaink kezén jelenleg 13,595 frt. 61 kr kölcsön van künn pénztárunkból. Ez összeget valószinüleg e pénztár nem létében is felkölcsönözték volna az emberek, de akkor bizonyosan nem a mérsékelt 8%-ot fizetnék arról kamatképpen.

S a mi szintén igen lényeges körülmény, akkor azon összeggel másnak lennének adósok, mig igy kiki csaknem saját pénzét használja, visszakapván azt véglegesen, midőn egy tekintélyesebb összegre növekedett.

Természetesen vannak tagtársaink között többen, kikre nézve még az egylet — a világon a legjótékonyabb pénzintézetek egyike — sem birt segiteni és elég jótékony lenni. Sőt kimondhatjuk nyiltan, mert hisz tiszta öntudattal állunk a világ előtt s tapesztalataink nincs miért titkolnunk: vannak, a kik rágalmaznak, a kik átkozódnak — pontatlanságunk és csalárdságunk szomoru következményeiért. De ki tehet arról uraim, ha a földönfutót, ha a számitani nem tudó s talán könnyelmüsége vagy szerencsétlensége miatt anyagilag tönkre ment embert a mi szerény kölcsönünk megmenteni nem tudja, sőt neki még ez is, mint akármely kölcsön a világon, melyet vissza követelni szokás, csak romlására van?! Mi bizonnyal annak örvendenénk, ha minden tagtársunk boldogulhatna, de csupa szánalomból az egylet pénzét, az önökét uraim, veszni nem hagyhatjuk, mert akkor a mi sátárságunkra önök nem bizhatnák szorgalmuk és takarékosságuk gyümölcsét.

Különben is erkölcsbirákul magunk fölött el nem ismerhetjük azokat, kik sem erkölcsi, sem jogi kötelességeiket teljesiteni nem tudják vagy nem akarják. Hanem apellálunk azon munkás, szorgalmas és takarékosságuk mellett pontos tagtársainkra, kik folytonosan emelkedő haszonnal gyümölcsöztetik általunk megtakaritott filléreiket s kik káruk és romlásuk nélkül használják kölcsöneinket, ha ezek közül egyetlenegy követ dob ez intézményre, akkor omoljék össze az, nem bánom, oszoljunk szét, mint a nyáj az ólálkodó farkasok zsákmányául! De a mig önök s örömmel tehetem hozzá, a többség velünk és mellettünk maradnak, addig bátran és felemelt fővel fogunk előre haladni a nép anyagi helyzete javitásának kitüzött zászlója alatt.

És e zugolódóknak, a per nélkül élni nem tudóknak s azután sárral dobálóknak adott e rövid válasz után engedjék meg, hogy a mindnyájunkat érdeklő legfőbb adatokat a lefolyt évről röviden előterjeszthessem.

(Vége köv.)

## A nationalisták és a hunyadmegyei tisztujitás.

Déva, jan. 18.

Sok aggodalommal néztünk a lefolyt tisztujitás elé, mert ugy látszott, hogy van okunk az aggodalomra. A megye-bizottsági tagok választásánál a román nemzetiségiek összeszedték minden erejüket; és a hol többségre juthattak, egyetlen egy magyar embert sem választottak be. A magyarok ezzel szemben méltányosak voltak és mindenütt választottak be románokat is. Ebből aztán a következett, hogy a megye bizottságának választott tagjai közt több lett a román, mint a magyar.

Igaz, hogy a virilisták között a magyarság összehasonlithatatlan tulnyomó számban van;

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

ugy de ösmeretes, hogy azok egy része soha sem jelenik meg a megyegyülésen, s ehez járult még az a nem csekély mértékü baj, hogy két alispánjelölt közt meglehetős egyenlő két táborra látszott oszolni magyarságunk. Tele voltunk aggodalommal, hogy már az alispáni állomás betöltésénél is Borlea fog dönteni; a többieknél pedig, ha a két alispáni párt két felé szavaz, közből ő fogja betölteni az állomásokat.

Ugy látszott, hogy nationalistáink is biztak az ilyenszerü eredményhez, mert nagymértékü tevékenységet fejtettek ki egészen elkülönzötten. Intéző bizottságukban Borlea és Tinku vitték a vezérszót; a miből könnyü volt következtetni irányukra. Nyiltan hirdették, hogy ahoz az alispáni jelölthez csatlakoznak, a melyik többet ad. Azt mondották, hogy egyremásra 20 tisztviselői állomást kivánnak román nemzetiségüekkel betöltetni; annyinál kevesebbel be nem érik.

Ezzel szemben a magyar emberek értekezleten, sajtóban és magán körben, olyanszerüleg nyilatkoztak, hogy ha már az alispánságot illetőleg lehetetlen is egyetértenünk, a többi állomásnál ne forgácsoljuk el magunkat. A választásnál legyünk tekintettel a román születésü polgárokra is; a ki közülök tehetség és jellem tekintetében hivatal-képes, mindenek felett pedig hazafias magatartása nem esik kifogás alá: az olyat alkalmazni kell. Azonban arra ügyeljünk, hogy a mit nyernek, azt adjuk mi, és ne vegyék kényszeritve ők. A ki arra való, annak alkalmazásánál ne képezen akadályt az, hogy román; de olyanszerü állásba, hogy ennyi, meg annyi állomás okvetetlen román nemzetiségüeknek adassék, ne egyezzék senki.

Ez a felfogás, mintha parancsszó lett volna, annyira közös volt minden magyar emberrel; és kifogástalan fényes eredményre vezetett.

Román nemzetiségüekkel töltettek be: az árvaszéki elnöki, egy árvaszéki ülnöki, két szolgabirói, négy segéd-szolgabirói és egy járási orvosi állomás; mindezeket azonban csaknem az egyetemes magyar szavazatok vitték, olykor a románok egy részének ellenzése mellett.

A ki csupán nemzetisége alapján formált igényt a szolgálatra, az olyan kiesett. A kik be vannak választva, azok ugy ösmeretesek, hogy bevallott román nemzetiségük igényeivel a magyar hazafiság iránt tartozó kötelességeket igyekeznek összhangzatban hozni.

Jól esik nekem, a ki a lefolyt választásokban tényező részt nem vettem, hogy mint közvetlen szemlélő bizonyságot tehessek az itteni magyarság ezen érett és tapintatos magatartásáról; egyszersmind arról is, hogy a régi Hunyadmegyének eddig is békés románsága ezen választás által is gyarapodott ragaszkodásban a magyarság iránt. *R—s.*

## SZIGLIGETI EDE

(Szül. 1814. márcz. 18. meghalt 1878. január 19.

A magyar szinirodalom és színészet egyik legelső bajnoka, a magyar népszinmű megteremtője, Sziglegeti Ede nincs többé: e lesujtó hirt tudatia tegnap a távirda a fővárosból. Lesujtó hir annál is inkább, mert megdöbbentően váratlanul jött, amennyiben mi, a távol álló vidék semmit sem hallottunk olyasmit, hogy Szigleget i az utóbbi napokban beteg lett volna. A hirtelen halál, különben, amennyire meglepő reánk nézve, annyira érthető, ha tudjuk, hogy Szigligeti már régóta veszélyes szinbajban szenvedett, a mi kapcsolatban egy rögtönös szivgörcscsel tegnap kioltá a nagy szinmüiró életét.

Hogy ki és mi volt a magyarnak Szigligeti s hogy mit vesztettünk benne, fölösleges szószaporitás volna azt itt hosszabban magyarázni. Ismerte az ő nevét széles Magyarországon mindenki, a ki csak egyszer volt szinházban avagy csak hallott valamit magyar szinmüirodalomról és színészetről.

És e veszteségünk, a jelen válságos idők megpróbáltatásai közepett annál érzékenyebben sujtja egész nemzetünket, mert Szigligeti a legelső sorban küzdött azok között, a kik a magyar nemzeti eszmét, a kik azt, hogy itt, a Kárpátok övezte honban egy ezredéves nemzet követel magának létjogot politikailag és társadalmilag egyaránt; hogy ezt a nemzetet illeti meg itt a Keleten a vezérszerep mind történelmi multjánál, mind culturájánál fogva; s hogy a nemzet e magas missióra jogosult és méltó: — életök, küzdelmeik, törekvéseik vezércsillagának választották. Szigligetinek egész élete, munkássága és törekvése a magyar nemzeti irodalom és szinmüvészet fejlesztésének volt szentelve; ő ugyszólva a legtöbbet tette arra nézve, hogy magyar szinészet és szinirodalom van és pedig olyan, mely, a nemzeti cultura individualitásának többi tényezői között jogosult és méltó helyet foglal, mert ő teremtette meg a magyar népszinmüvet, ezt a saját müfajunkat, melynek élte végeig ő volt ugyszólva — Szigeti, Tóth Ede s még egy- kettő kivételével — az egyedüli fáradhatatlan munkása.

Irodalmunk ujjászületése első időszakában egy Kisfaludy Károly, aztán a „Bánk bán" halhatatlan szerzője: Katona, később Vörösmarty, aztán Jókai, Dobsa s mások kétségtelenül elévülhetetlen érdemeket szereztek maguknak a magyar szinmüirodalom megteremtése körül; de bátran állithatjuk, hogy együttvéve sem volt működésök olyan általános befolyásu, a magyar szinház látogató közönség minden rétegét átható, mint a Szigligeti szinirodalmi működése. Az ő népszinmüvei, ezek a magyar nép életéből vett eredeti zamatu népdrámák teremtettek a magyar szinészetnek közönséget nemcsak a 30 évvel ezelőtt még egészen német fővárosban, hanem a vidéken az ő müveinek előadása mindig bő aratásu volt a szinigazgatóknak mindenfelé, ugy, mint legélvezetesb, legkedveltebb estéi a szinházlátogató közönségnek, melynek sorait épen a Szigligeti népszinmüvei minden városban napról-napra és évről-évre szemlátomást szaporitották.

És Szigligeti e működése uj lendületet adott szinmüirodalmunknak és szinészetünknek is; az ő példája magával vonta, tettre serkentette iróinkat és szinészeinket egyaránt; és 40 év alatt olyan magyar szimüirodalom született, mely mig egyfelől hatalmas tényezője volt a nyelv mivelésének s annak, hogy ma nyelvünk a magyar parliament és kormányzat hivatalos nyelve: addig másfelől culturánk egyik elsőrangu alkatrésze lőn, mely tiszteletet költ irodalmunk, életképességünk és nemzeti müveltségünk iránt az annyira előhaladottabb Nyugat culturnépei előtt is!

Ez a magas jelentősége volt Szigligeti szinmüirói működésének; egy ilyen messze időkre kiható, érdemekben gazdag életet vesztettünk el benne! És a veszteség annál fájdalmasaab, annál kipótolhatatlanabb, mert szemeink hasztalan keresik a méltó utódot. Évtizedeken át csaknem egyedül állott Szigligeti a magyar népszinmüirás terén, anélkül, hogy versenytársai csak meg is közelithették volna őt. Az akadémiai pályázatoknál is, a szomoru- és vigjátékokban, egyidőben már szinte természetesnek tartotta volt a magyar közönség, hogy a babérkoszoru mindannyiszor Szigligeti homlokát diszitse. Ujabb időben fel-feltünedezett ugyan egy-két reménynyel kecsegtető rivalisa az ujabb irói nemzedék köréből; sőt a népszinműben az oly korán elhunyt Tóth Ede oly meglepő tehetséget feltáró, de fájdalom oly rövid tartamu működése azzal kecsegtetett mindnyájunkat, hogy a nyugalomra tért veterán helyét méltó követője fogja egykoron elfoglalni. Azonban a Tóth E. halálával ez egyetlen remény is eltünt, miután a szinmüiró ujabb nemzedék többi tagjai — Abonyi, Rákosi, Toldy István, Berczik, Csepreghi, Lukácsi, Dóczi, Csiky G. — vagy mindennapi tehetségek, kiknek eddigi működése sem jelentett egyebet, mint hogy egy-egy ephemer-éltü darabbal szaporitották a magyar szinházak játékrendét; vagy pedig mint Csiky G. a reánk nézve idegenszerü magasb müfajokat cultiválják, vagy végre, mint Dóczi, meglehetős terméketlenek; másfelől a gárda veteránjai — Jókai, Dobsa stb. — vagy egészen elnémultak vagy csak nagy ritkán szólalnak meg olykor-olykor.

Ily körülmények között a csapás, mely Sz. halálával a magyar szinmüirodalmat érte, szinte elviselhetetlennek látszik, nem is tekintve, hogy a fővárosi nemzeti szinház, sziniképezde és dramaturgiai irodalmunk is alig pótolható veszteséget szenvedtek.

De mégis, nem! Vesztettünk, de csak testileg: elvesztettük a nyájas, mindig s mindenki iránt szeretetreméltó ősz irót, a pályatársakat minden-ha jó tanácsaival támogató irót; de nem vesztettük el a szellemet, nem vesztettük el azt a határtalan és tősgyökeres befolyást, melyet Szigligeti munkássága, müvei csaknem egy félszázadon át gyakoroltak a magyar szinmüirodalomra, színészetre s ezekkel együtt nyelvünk és nemzeti culturánk fejlődésére; és fognak gyakorolni és termékenyitőleg, bizonyára még hosszu időkig a jövőben; és nem vesztettük el azt a megbecsülhetetlen kincset, melyet müveiben hagyott örökül nekünk és utódainknak!

* * *

Szigligeti Eduárd, családi nevén Szathmári József, szül. 1814, márt. 18-ikán Nagyváradon előkelő nemes családból, melynek kedveért, miután színész lett, nemzetségi nevét megváltoztatá. Atyja ügyvéd és földbirtokos, anyja Szerepi Kelemen Katalin volt. Temesvártt és Nagyváradon és különösen a felsőbb osztályokban 1830. óta kitünő előmenetellel tanult; de kisérleteket is tevén regény- és szindarabirásban, a kenyéradó tudományok nem vonzották többé. Annál inkább érdekelte a szinpad mulatsága, melyhez lopva festé a papirdiszitményeket. 1832-ben elvégezvén iskoláit, a mérnöki pályára lépett, s királyi mérnök és Körös-szabályzati igazgató Varga János oldalánál két évig dolgozott, de kedv és szorgalom nélkül. 1834-ben Pestre köldetvén a mérnöki magasb képzettség megszerzése végett, itt megtanult németül, megismerkedett az ifjabb irókkal. Schillert és Göthét, Byront és Shakespearet olvasgatván, Kántornét, Megyerit, Szentpéterit, Barthát láthatván, nem kellett neki többé a térkép s czirkalom; elhatározta magát szinészszé lenni. Elkeseredett atyja megtiltá neki ősi neve viselését, s Szathmáry József fiatal mérnökből Szigligeti Ede magyar szinészt keresztelt Döbrentey, akkori egyik szinház-igazgató. 1841 óta a pesti nemzeti szinház titoknoka volt. Rendkivüli szinmüirói munkássága főleg ezóta fejlett ki. Az akadémia s Kisfaludi-társaság siettek érdemeit méltányolni, s amaz 1840. sept 5-én, s ez 1845. jan- 28-án tagjává választá. Müvei közül mindnyája adatott, csak kevés bukott meg, többsége a nemzeti szinházi repertorium jókora és igen becses, sikeres, jövedelmes részét képezi. A sok közt természetesen van gyenge mü is; de általában elmondhatni, hogy Szigligeti a szinpadi kivánalmakat leginkább ismerő s azoknak eleget tenni értő szinmüirónk. Legnagyobb tetszést nyertek, s kétségkivül főérdemét képezik életrevaló népszinmüvei, ezen sajátos nemzeti drámai faj, mely magának állandó közönséget teremtett, s ennek tetszését nemcsak kivivta, de meg is tartotta. E népszinmüvek, a magyar nép vaudevillejei, ha drámai szempontból nem mindenkor erős lábon állanak is, a beigtatott népdalok s a nép életéből meritett alakok s jelenetek által nagy tetszést arattak, s a közönség izlését kétségkivül nemesitették a mellett, hogy szerzőjüknek s a szinházi pénztárnak nagy jövedelmet adtak. Kolozsvári tisztelői 1838-ban ezüst tollal, színésztársai 1840-ben ezüst billikommal tisztelték meg.

Szigligeti 1834-ben kezdte meg drámairói munkásságát a „Megjátszott cselek" czimü 5 felv. drámával; s ez időtől kezdve haláláig épen 102 eredeti népszinmüvel, drámával, tragoediával és vigjátékkal gazdagitotta irodalmunkat, ezeken kivül pedig nagyszámu forditott szindarabokkal, valamint nagybecsü dramaturgiai müvekkel, melyek között legnagyobb és irodalmunkban legjobb ilynemü mü „A dráma és válfajai." (1874,) Utolsó darabja a „Kényes Bertók" czimü népszinmü. Darabjai közül igen sok ma is a legkedveltebb repertoire-darabok, igy p. o. „Szökött katona" (1843.) „Két pisztoly" (1844.), „Cs kós" (1831.) „Liliomfi" (1840.), „II. Rákoczy F. fogsága", „Nagy apó" (1851.) „Czigány" (1853.) „A mama" (1857.), „Fenn az ernyő, nincsen kas" (1858), „Háromszéki leányok", „Lelencz", „A fény árnyai", „Dózsa György", „Strike" tb.

Szigligeti sokáig a budapesti nemzeti szinház titkára volt, 1873. óta pedig drámai igazgatója. Ennyi érdem, természetesen a korona részéről sem maradhatott méltánylás nélkül: ő felsége 1872-ben a Ferencz Jóssef renddel tüntette ki.

# NAPI HIREK.

**Kolozsvár,** 1878. jan. 21.

— A m. kir. igazságügyminiszter a n.-szebeni kir. törvényszékhez segédtelekkönyvvezetővé: Kandler József ottani telekkönyvi irnokot, és irnakká: Pulka Rezső ottani dijnokot nevezte ki.

— Ő felsége személye körüli magyar ministere előterjesztése folytán Herbert Ede a magyar Curia semmitőszéki osztálya nyug. rendes birájának, 40 évet meghaladó közhasznü és kitünő szolgálatai elismeréseül a Lipót-rend lovagkeresztjet, továbbá dr. Róth József brassói gyakorló orvosnak, e minőségben tett sikerés szolgálatai elismeréseül, a koronás arany-érdem keresztet adományozta.

— A m.-vásárhelyi ügyvédi kamara részéről közhirré tétetik, hogy Axente Bázil beszterczei ügyvéd, az ügyvédkédés gyakorlatától önként visszalépvén, a kamara jegyzékéből kitöröltetett.

— A gy.-szt.-miklósi III. temetkezési egylet alapszabályai, a belügyminiszterium által a bemutatási záradékkal elláttattak.

= **Benedek József**, szinházunk leendő müvezetője, vagy jobban mondva, leendő igazgatója, városunkba érkezett s már tegnap értekezletet tartott a hármas intendatura tagjaival. Az előtte és az intendatura előtt álló fontos teendők részleteit illetőleg nem akarunk atyáskodó tanácsokat osztogatni s bevárjuk az elhatározásokat; csupán a fenntartandó müágakat illetőleg kérjük a szini választmányt, hogy vegye figyelembe azt a nagy viszszatetszést, melyet az operának az operette kedvéért leendő elejtésének csak puszta hire egész városunkban előidézett. Azok is, a kik időtöltésből legbuzgóbb látogatói voltak az operettenek, megbotránkozással vették tudomásul e hirt s készeknek nyilatkoztak több családdal szövetkezve, soha a szinház felé sem nézni, ha e terv valósulni fog. Nem az sérti a szinháznak ezen törzsvendégeit, hogy valamely müág el fog ejtetni, hanem az, hogy az operát ép az operette kedvéért engedi egy nemzeti intézet bukni. Vessen számot az igazgatóság ezen hangulattal, nehogy az intézmény szenvedjen miatta.

— **A helyi távirdaigazgatóság** szivessége folytán szombaton este 9 órakor nehány kolozsvári meghivott vendég a helyi távirdahivatalból kényelmes társalkodást folytatott ugyanakkor a deési távirdahivatalban összegyült ismerőseivel. Ekkor történt meg a telephonnal a kisérlet Kolozsvár és Dees között s mondhatjuk meglepő sikerrel Alig lehet szóval kifejezni azt a nagy meglepetést, midőn az ember valamely deesi ösmerősét hozzá beszélni hallja, azon egyszerü esztergált fadarabból, melyet telephonnak neveznek. Az egész annyira álomszerü s olyan mysticus, hogy bámulva áll meg rajta az ész. Pedig tiszta valóság az egész. Kérdéseket idéztünk Deésre és mint csak a közönséges társalgásban, rögtön kaptunk reá feleletet. Megkérdeztük: „tudják-é a dézsiek az ángol parlament választ?" „Nem — ugymondanak — csak a trónbeszédet olvastuk a „Kelet"-ből. Erre elmondtuk egy részét a válaszfeliratnak." Majd hegedün játszottak és mi tisztán kivettük a Rákóczy hangjait. Kérdezték „hallottuk-é", mi megköszöntük a zenét s kértük a zenélő nevét, hogy irjuk ki az ujságba és ők megmondották, hogy Czecz Béla volt." Ezután egyik deési tanár azon óhaját fejezte ki, hogy szeretne egy idevaló és épen a társaságban levő doctor barátjával beszélni, kit előbb megneveztünk nekik a jelen voltak közt. Az orvos felelt rá, hogy itt van és hallgatja; mire elkezdtek discurálni egymás között magán ügyekről, nejeik hogylétéről stb. Majd itt egy férfi négyes énekelt s Deésen hallgatták. A helyi távirda zenekara is működött, de azt adeezsiek, mint beszédjükből kivehettük, a telephon rosz tartása miatt nem hallották. Igy folyt ez mindnem tizenkét óráig a helyi tanintézetek természettani tanárainak és több más meghivottnak jelenlétében. A siker, mint mondók, meglepő volt; a telephonnak csak nagy csendre van szüksége, hogy rajta a beszédet tisztán ki lehessen venni. Annyira érzékeny, hogy a szomszéd vonalon folyó táviratozást, vagy például a deési távirdahivatalban folyó távirdaketyegést hallani rajta. Mi ha a magyar távirdaigazgatóságnak volnánk, állandó összeköttetéseket létesitenénk a telephonnal, és óraszámra bizonyos dijért megengednők bárkinek használatát. Egy rövid távirattal bizonyos órára találkára hivná az ember budapesti ismerősét s aztán megbeszélnék ügyeiket: akár össze is veszhet a dróton át, mert a telephon még a hang ingerültségét is viszaadja.

— **A kolozsvári** orvos természettudományi tártulat közgyülése vasárnap d. e. tartatott meg a városház tanácstermében. Az elnöki megnyitó beszéd után a társulat titkára olvasta fel jelentését a társulat 1877-ik évi működéséről; utána a pénztárnok a társulat anyagi viszonyairól s a pénztárvizsgáló bizottság tették meg jelentéseiket. Az alapszabályok értelmében a tisztviselői kar működési ideje letelvén, a közgyülés Szombathelyi Gusztáv korelnöklete mellett az uj választást ejtette meg. Megválosztattak: 1878 és 1879- két évi időre: Elnökké: Abt Antal; titkárrá: Hőgyes Endre; pénztárnokká: Széky Miklós. Az 1878-ik éve az *orvosi szakosztályban*: Elnökké: Genersich Antal; szakjegyzővé: Gyergyai Árpád; választmányi tagokká: Géber Ede, Berks Lajos, Ajtai Endre; *a természettudományi szakosztályban*: Elnökké: Entz Géza, szakjegyzővé: Parádi Kálmán; vál. tagokká: Gr. Eszterházy Kálmán; Gamauf Vilmos, Koch Antal.

— **Ferencz József** unitárius püspök e hó 26-án Tordára megy püspöki visitatióra.

— **Kérelem és emlékeztetés.** A dévai reáliskola segélyző-egylete nevében még mult 1877. év folytán több gyüjtővivel kerestük meg hazánk elismert tanügy barátait, érdemes fő-papságát, előkellőit és értelmiségét. E felhivásokból alig 1% érkezett azonban idáig vissza, s minthogy számadásainknál nehezen nélkülözhetjük azokat, a meghosszabbitott határidő pedig f. 1878. január 31-vel lejár, tisztelettel kérjük egyletünk minden jóakaróját, méltóztassanak iveiket még az esetben is beküldeni, ha gyüjtésük netán eredménytelen volna. Bizalommal fordulunk egyszersmind a bál és concert rendezőkhöz, pénzintézetek és társulatok vezetőihez is, méltassák a magyar nemzeti közmüvelődés érdekében fáradozó ifjusági segélyzőegyletünket pártfogásukra és ajánlásukra. Déván, 1878. január 17. Matusik Nép. János, igazgató. Téglás Gábor, jegyző.

— **A telephonnal** — mint marosvásárhelyi levelezőnk irja — „Marosvásárhely és Segesvár távirda-állomások között (7 mértföldnyi távolságból) érdekes kisérletet tartottak, tegnap, január 20-án, délelőtt, több érdeklődő jelenlétében. Egyelőre csak érthetetlen hang volt kivehető, de később egész szavak és mondatok teljesen és tisztán hallhatók voltak mindkét városban. Argus."

— **A „Gaz. Tr."** volt szerkesztője és kiadója Muresianu Jákob ellen, a n.-szebeni ügyészség, kétrendbeli sajtópert inditott. Az esküdtszéki tárgyalás február 12-én és február 26-án lesz.

— **152 gyermeket** pusztitott el a dyphteritis K.-Fenesen. Három generátio sirba szállt. A jó módu magyar községnek 751 lakosa van, s gyermeket benne alig lehet látni. A — „Haladás" szerint — a tankötelesek közt tett legnagyobb pusztitást, ugy hogy pár év alatt e közönségnek alig nehány tanköteles gyermeke lesz, a mig uj generátio nem fejlődik.

— **A magyar államvasutak** (kelet i vonal) brassói pályaudvarában egy fővámhivatali kirendeltség állittatott fel, mely elvámolási jogosultsággal nem bir ugyan, de a vasuti forgalomra nézve a megrövidített bemondó eljárás szerinti vámkezelésre felhatalmaztatott.

— **Kovács Jánost**, az ó-tordai ev. ref. eclesia másod-papját megválasztották Nyénbe lelkésznek. Helyét az egyházközség egyelőre nem tölti be.

— **Hymen.** Sántha Károly, volt marosmegyei pénztárnok, kedves leányát: Katalint, f. hó 15-kén jegyezte el Sándor Gyula, szövérdi birtokos Sándor Gergely nyug. százados fia.

— **Kovásznán** 46 részvényes tagból álló kaszinó alakult. A tisztikar is be lett ideiglenesen állitva, megválasztatván: elnöknek Vajna Károly, alelnöknek Incze György, tiszteletbeli elnöknek Thury Gergely, tiszteletbeli alelnöknek Csia Albert, stb.

— **Az erdélyi** fegyver-elkobzásokhoz. Mint emlitettük, d'Equevillsy lakásában, Bécsben, számos levél foglaltatott le, melyek igen nyomatékos adalokat tartalmaznak az Erdélyben tervezett actiora nézve. A szállitott fegyverek, mint e levelekből kiderül, nem valamelyik hadviselő fél részére szállittatak, hanem Oroszország ellen tervezett actióra voltak szánva. — A tervezett actiora nézve a parancsnokokok már ki voltak jetentve s a szükséges legénység is készen állt. — D'Equevilley szrgalmazta a fegyverszállitást s e czélra körülbelül fél milliot kapolt Ö különben az elhalt Pim, spanyol tábornok keresztfia volt. A tábornokkal atyja hosszabb ideig együtt szolgált. D'Equevilley a mexicoi expeditió előtt az osztrák hadseregben mint főhadnagy szolgált; innen Mexicoba ment, hól kiváló katonai képességei folytán csakhamar őrnagygyá léptettetett elő. Lexicoból visszatérvén, 1870 óta Bécsben tartozkodott s itt igen tekintélyes vagyónra tett szert. Születésére nézve spanyol. Atyja Párisban született ugyan, de később Spanyolországba naturalisáltatta magát. Semmiféle czimet — mint a lapok irták, hogy grofnak, vagy marquisnak czimerte magát, — nem használt. Egyszérü nemes család ivadéka; nagyatyja Francziaországban igen tekintélyes nemes ember volt, de czime nem volt. Általában azt hiszik egyébként, hogy d'Equezilley csak másodrendü szerepet játszott az erdélyi legió ügyében.

— **A budapesti** szinházi válság a békés megoldás stádiumába jutott. Soldosné Luiza asszony s a nemzeti szinház igazgatósága közt az alkudozások megszüntek. Az igazgatóság a müvésznőnek tett igéretek kötelező ereje alól fölmentetni kérte magát s igy a tervbe vett szerződést nem kötik meg.

— **Uzsorások áldozata.** Kenderessy Árpád honvédfőhadnagyot tegnapelőtt este budapesti Albrechtuti 161. sz. a. lakásán megmérgezve találták. K. most két éve a honvédelmi miniszteriumhoz IV. osztályu számtisztnek neveztetett ki; Erdélyből ment Budapestre és mint egy kőnyomatu lap irja, uzsorások kezébe került, amely körülmény ugy látszik, oka az öngyilkosságnak. K. mintegy 40—45 éves volt; holttestét a Rókus kórházba szállitották.

— **A Petőfi-társaság** levele Victor Hugohoz. A Petőfi-társaság, mint tudva van, egyik közelebbi ülésén tiszteletbeli tagjául választotta Hugo Victort. A tiszteletbeli tagság oklevelét a napokban küldi el a társaság Hugo Victornak, a következő sorok kiséretében: „Uram! A Petőfi-Társaság, mely a magyar szabadság költőjének nevét viseli, a világszabadság költőjéhez fordul, hogy bámulatát, hódolatát s a mi több ezeknél: szeretetét bemutassa. Magyarország nem nagy ország, de a legkissebb nemzet is megközelitheti a legnagyobbat az által, ha mélyen meg tud hajolni a lángész hatalma előtt Szemünk bekalandozza a világot s mindenütt az ön nagyságával találkozik. Nagysága elérhetetlenné tenné önt, ha szive jóságával le nem szállna közénk. E jóság bizalmat kelt bennünk s feljogosit reménlünk, hogy nem utasitja vissza egy Társaság hódolatát, mely önben Francziaország szellemi nagyságának egyik kifejezését s az emberiség fenkölt dalnokát tiszteli. Ön megengedi nekünk, ha földiszitjük magunkat ama névvel, mely egész világon a nagy eszmék és magasztos elvek jelvénye lett; ama névvel, mely e szomoru napokban erőt, bizalmat, reményt, kitartást és lelkesedést nyujt mindazoknak, kik azt ajkukra veszik. A Petőfi-Társaság tiszteletbeli tagjául üdvözli s arra kéri önt, fogadja szivesen a leghőbb hódolat e szerény jelét."

— **Klapka tábornok**, mint a N. P. Journalnak Konstantinápolyból irják, a szultán által Drinápolyba küldetett, hogy tanácsával a török küldötteket a békét illető alkudozások körül támogassa.

## A „KELET" magán-táviratai.

Feladatott **Budapesten** jan. 20. 10 ó. 30 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra jan. 20. 10 ó. 35 p. d. e

**Szigligethy Ede, koszorus szinmüirónk szombaton éjjel tiz percznyi szivgörcsben meghalt. A nemzeti szinház ma temeti fél három órakor.**

**Gr. Andrássyt az orosz ügynök biztositá, hogy Oroszország monarchiánk érdekeit a békében respektálni fogja. Hirlik, Oroszország ellenzi a conferentiát vagy az európai kongressust, nehogy majorizáltassék, a törökkel előre megállapit minden pontot és azután az európai ügyekről szóló pontokat kabinetről kabinetre közli, a végleges békéig minden pontot megtart.**

**Az orosz határozottan követeli Romániától Bessarabiát. Románia zavarban van.**

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
**Békésy Károly.**

## Nyilttér.

### Tudomásul

a „*Mokány Berczi naptára*" t. megrendelőinek, hogy e naptár 1878-ra nem jelen meg, ellenben a jövő évre szóló már ez év augusztus havában kapható lesz.

Kolozsvárt, 1878. jan. 21.

*Stein János*
könyvkereskedése.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Csak
**50 kr.**
mint egy
**eredeti sorsjegy**
árával
**1000**
valóságos
aranyat nyerhetni.

Ezen, **Bécs** város **tanácsa** által a **szegények alapja javára** rendezett sorsjáték
1000, 200 / 200, 100, 100 } arany { 100, 100 / 100, 100 } ezüst forint,

**3 bécsi Communál-sorsjegy,**
**melynek főnyereménye**
**200,000 forint,**
és sok más arany- ezüst mű- és értéktárgy nyereményt tartalmaz összesen

**3000 nyerőszámmal 60,000 frt. értékkel.**
**A húzás 1878. évi márczius 5-kén lesz a városi tanács ellenőrzése alatt.**
(484) (5—10)
Vidéki megrendeléseknél az összeg bérmentesen küldendő be, s a sorsjegyek valamint annak idejében, a nyeremény-lajstrom megküldésére még 30 kr. hozzácsatolandó.

**Az UNION-BANK váltóirodája, Bécs, Graben 13.**

---

(23) (1—3)

**Kos-eladás.**

A **gútori** törzsbirkászatban **Pozsony** mellett, valamint a **surány-patyiban Szombathely** mellett **újév napjával** kezdődik a szokott **kos-eladás**. Ismert **nemes** és a mellett **dúsgyapjas** tenyészanyag, jutányos árak.

**Czilchert**

---

(14—15)
(444)

**100 forint**

és több havi mellékjövedelmet igér egy hirnevesebb ház; ügynököknek, tanitóknak, magányzóknak és nyugdijasoknak a vidéken. Ajánlatokat (csak német nyelven) **A. B. C. Nro 241** jegy alatt ellát **Daube G. L. és társa** hirdetés-felvételi irodája **Bécsben. I, Singerstrasse 8.**

---

TODD. A PARLLAMENTI KORMÁNY RENDSZER Angliában és annak eredete, kifejlődése és gyakorlati alkalmazása. Ford. Dapsy László. 3 kötet angol kötésben . . . . . 10 frt 50.

---

# EUROPA legujabb furcsa-komoly térképe, szinnyomatban.

**Europa e komikus térképe hiven tükrözi vissza a jelen bonyolult politikai álláspontot, melyet Europa valamennyi államai illetőleg nemzetiségei a keleti eseményekkel szemben elfoglalnak.**

**Minden egyes állam viszonya a most folyó háboruhoz tréfásan és felette találóan van ecsetelve: a felvilágositó szöveg e térkép minden egyes pontját teljesen megmagyarázza és igy mindenki által, már az első pillanatra is könnyen érthető.**

**A térkép ára csak 50 kr.**

**Vidéki megrendelőknek 55 kr. bérmentes beküldése (legczélszerübb utalvány) mellett a térkép bérmentve küldetik meg.**

---

## !! Uj bosszantó képek !!

**Hol vagy Ádám? Hol vagy Éva?**
**Hol vagy Helén? A ki mer az nyer?**
**Hol a gyermek? Hol a szarvas?**
**Hol a macska? Hol a medve?**

**darabja 10 kr.**

**Vidékre egy vagy több kép bérmentesitése 5 krajczárral több. Az összeget legczélszerübb posta utalványnyal beküldeni.**

**Kaphatók Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt.**

---

(26) (10—*)

# Rumburgi szöveteket,

(kezességgel, hogy valódi len-vásznak)

**legszebb nyári fehéritéssel,**

**mollinos**-okat és **domestic**-okat, durvák és fehéritettek, **fehérozérnavászont, vízlepedőt, callicot, fehér cottonokat, creast, ozérnavászont, csinvatot, lepedővászont** varrás nélkül, **Oxfording**-elméket és

# CHIFFONOKAT

ajánl legjutányosabb gyári árban

**TEUTSCH B. J. Segesvártt.**

Külmegrendelések az ár utánvéte mellett gyorsan teljesittetnek.— **Tömegesebb megrendelések bérmentes vaspályaszállitás kedvezményét élvezik.**

Göngyölésért semmi sem számittatik. — Minden szélességben és minőségben raktáron.

---

# Tűzifa eladás

**és annak gőzerővel való felapritása.**

Kolozsvárt a vasuti indóház melletti raktár helyiségben.

| | | | |
|---|---|---|---|
| | hasábos | — apróra felv. | a házhoz szállitva és fa kamarába rakva. |
| Egy 4 köbmeteres öl fa | 12 frt. | — 13 frt 60. | |
| Egy 2 „ „ „ | 6 ft 50. | — 7 „ 20. | |

A ki egyszerre egy egész vasuti kocsi fát veszen, vagy 6 ölet, annak minden öle 50 krajczárral olcsóbb, valamint a felapritása az egész 6 öl fának **csak 8 forint.** (3) (4—20)

A valódi 4 köbméteres ölek, ennek lehető tömött rakásáról és a fa jóságáról a t. közönség a raktári helyiségben meggyőződést szerezhet. Az apritott fánál pedig ellenőrzési szempontból olyan szekereket állitottam, melyek teljesen megrakva egy 4 köbmeter ölet tartalmaznak, akár suly szerint 30 mázsát.

Egy 3 köbmeteres, vagy 1 régi öl fának az ára ott **helytt 7 ft 75 kr.** a házhoz szállitva pedig **9 frt.**

Rendelmények elfogadtatnak a nevezett raktáron kivül Veisz József ur középutcza szögletén levő és Vogel Károly ur hidutczai szögletén levő kereskedésükben.

Tisztelettel
**SZENTJÁNOSI FERENCZ.**

Azon rosz szokás ellen, hogy Kolozsvártt a fát igen hosszura vágják, nem ajánlhatom eléggé az $^1/_4$ méter, vagy 9 czolos és $^1/_2$ méter, vagy 12 czolos méteres kurtára vágott fámat, mivel igy a tüzelésnél 25—40-% megtakaritható.

---

# JELES IRODALMI UJDONSÁGOK.

Kaphatók **Stein János** könyvkereskedésében
**Kolozsvárt.**

SMILES. TAKARÉKOSSÁG. Szerző után a hazai viszonyokhoz alkalmazta Könyves Tóth Kálmán. Csinos vászonkötésben . . . . . 3 frt. —

TÓTH EDE MŰVEI. I. kötet. Tartalma: A Falu rosszsa. A Toloncz, pálya nyertes népszinművek. Ára a rövid idő mulva megjelenendő III és IV-ik kötettel együtt . . . . . 4 frt. —
Diszes angol vászonkötésben . . . . . 6 frt. —

WOHL JANKA és STEPHANIA. Beszélyek és tárczák 2 frt. —

GRUBER LAJOS. A közigazgatási biráskodás eszméje, kellékei és alakzatai Europában; különös tekintettel Magyarországra és a kérdés parlamentáris sorsának történetére hazánkban. A m. k. tud. egyetem által jutalmazott pályamunka . . 2 frt 40.

KÖZOKTATÁSÜGYI TÖRVÉNYEK és RENDELETEK TÁRA. Az 1868. év óta 1877-ik év végeig közrebocsátott és a népoktatásra vonatkozó törvények, miniszt. rendeletek, tantervek és szabályzatok gyüjteménye. Hivatalos adatok nyomán 2 frt. —

KASSAY ADOLF. A GYÁMSÁGI és GONDNOKSÁGI ügyek azoknak kezelése és azok körüli eljárás iromány példákkal. Egészen ujonnan átdolgozott negyedik kiadás . . . . . 1 frt 20.

A NÉPISKOLÁK, POLGÁRISKOLÁK és TANITÓKÉPEZDÉK uj tantervei és vizsgálati szabályzatai — 50 kr.

HOLZE — FENYVESSY-féle egyszerüsitett gyorsirás. A magyar gyorsirás tankönyve. Tizenkét könyomatú gyorsirási táblával . . . . . — 80 kr.

PETŐFI ALEXANDER. HELD JÁNOS. Ein ungarisches Märchen. In deutscher Nachdichtung von J. Schnitzer. Mit einem Vorwort von M. Jókai. Das Bildniss des Dichters von Barabás, die Illustrationen von Jankó. Gyönyörü boritékba füzve 1 frt 50.

PETŐFI ALEXANDER. GEDICHTE. Aus dem ungarischen von Ladislaus Neugebauer . . . . . 1 frt 95.
Pompás diszkötésben . . . . . 2 frt 60,

SCHILLERS SÄMMTLICHE WERKE. Mit etwa 600 Illustrationen erster deutscher Künstler. Herausgegeben von Prof Dr. J. G. FISCHER Erster Band. Legdiszesebb kötésben . . . . . 7 frt 80.

---

# STEIN JÁNOS

## m. k. egyetemi könyvnyomdász Kolozsvárt,

ajánlja a kolozsvári ev. ref. főtanodának, általa már évtizedeken át kezelt

# KÖNYV- ÉS KŐNYOMDÁJÁT,

**a melynek helyiségei a legutóbbi időben tetemesen megbővitve és a munka eszközei a kor igényeinek megfelelőleg, tökéletesitve és szaporitva vannak.**

A használandó betük a jelenleg divó legmodernebb minták szerint öntvék, **a kőnyomdát** kitünő metsző kezeli. A **nyomdai munkák** kiállitásához szükségelt anyagok a legjobb és legolcsóbb forrásokból erednek.

**PAPIR GYÁRI ÁRBAN SZÁMITTATIK.**

Munkát minden időben, **még éjjel is elvállal** és a leggyorsabban s a legjutányosabban eszközöl.

**A gépek elegendősége, valamint a munkaerők teljes száma teszi lehetővé, hogy minden**

## KÖNYV- ÉS KŐNYOMDAI MUNKÁT

**határozott időre, tisztán, ízléssel s oly olcsó árban képes előállitani,** hogy e nemben bármely hazai nyomdával versenyezhet.

Mindennemü és nyelvü **könyvek**, bármiféle **rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász-** és **vigalmi jelentések, névjegyek, meghivó-jegyek, táncrendek, gyógyszertári-jelzetek, bor-, rozsolis-** és más **vignettek, újévi** és más **alkalmi üdvözletek, baromutlevelek, vásárczédulák, hirdetmények,** bármi nagyságu **falragaszok**, szóval minden e szakba vágó munkák **izletes kiállitását** elvállalja. (7) (8—*)

**Különösen a kir. törvényszékek, megyei- s városi hatóságok** és a **községi előljáróságok figyelmét bátor arra felhivni, hogy a hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállitására** s **legolosóbb árszámitására különös sulyt fektet.**

Előleges költségvetéssel is készséggel szolgál, a gyakrabban előforduló s törvényszerü mintázatok birtokában lévén.

Az uj **„polgári törvénykezési rendtartás“**-ban és a **Kolozsmegye gyalui egyesbirája által** a **községi előljáróságok részére kiadott „utasitás“**-ban előforduló **magyar** akár **román** szövegü nyomtatványokból — melyekből készletet tart — külön kis menynyiségben **koncz számra** is, jutányos árban szolgál. Az **„utasitás“**-ban előforduló mintáknál világosan kiteendő: **magyar** vagy **román** szövegü nyomtatvány szükséges-e?

1878.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.